

In 't Giesbaargs beroep en gereedschap

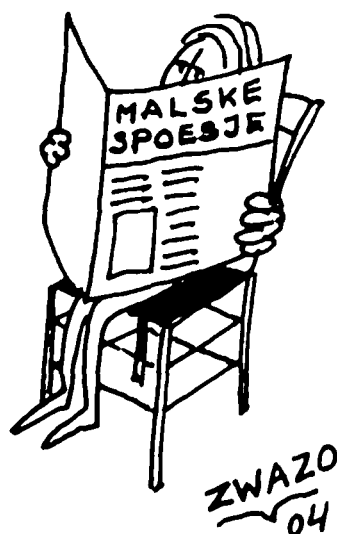
Luc VAN SCHOORS

Onderstaande woordenlijst handelt over beroepen, ambachten en neringen van vroeger en nu. We hebben ons niet beperkt tot uitsluitend het beroep of de persoon die dit beroep uitoefent/uitoefende, maar ook getracht een vocabularium samen te stellen van de plaats waar het beroep werd/wordt uitgeoefend en het gehanteerde gereedschap of alaam (aloeën).

We hebben ons echter wel beperkt tot die beroepen die ofwel een specifieke Geraardsbergse benaming hebben of een vervormde uitspraak; ook sommige beroepen die verouderd of in onbruik zijn geraakt, hebben we in onze lijst opgenomen.

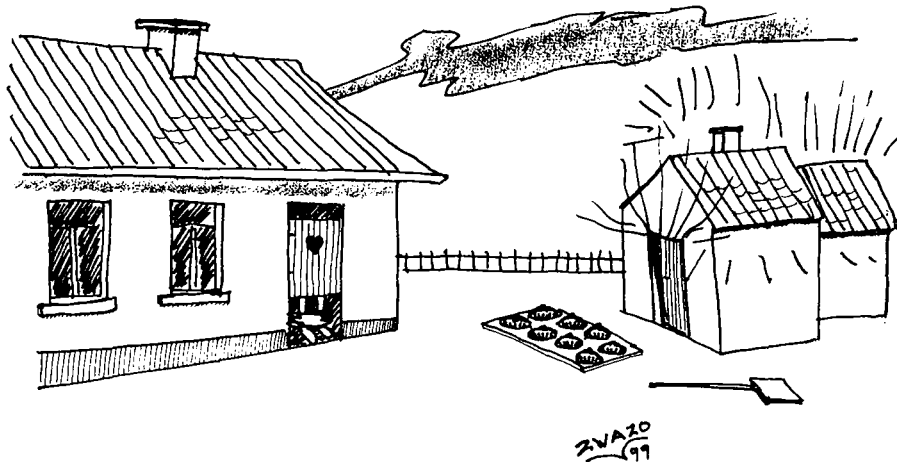
achterwarasse/achterworassa: vroedvrouw, baker, kraamverzorgster
anteprenuier: aannemer (van bouwwerken)
apothekersgast: apothekerassistent
arduinkapper: steenhouwer
arrebierter: scheidsrechter
barieëldroeëjer: bareelwachter
bedelasse bedelares
bejanger: behanger
bieën(h)aar: slager, beenhouwer
bieën(h)aarasse: slagersvrouw
boeren (ww): de boerenstiel uitoefenen
braar: brouwer
bruggendoeëjer: bruggenwachter
dellegee: (syndicaal) afgevaardigde
delt(j)er: hooizolder
desken: dorsen
dokteur: huisarts
dopper: stempelaar
droeëjer: arbeider aan een draaibank
faktuier: postbode
fos(t)maan: mijnwerker
garsong: kelner
gast (bakkers-, apothekers-): knecht
iffra: schooljuf
uizzerewig/auzerewig,: spoorweg, NMBS
karrieële: steengroeve
kausvraa/k^uuisvraa: schoonmaakster
kënzjem: loon, betaaldag
keve: rieten mand voor vervoer van dieren
klerk: notarishulp, kantoor-

bediende
klieven: kloven (hout, steen, ...)
kloefkapper: klompenmaker
kloon: clown
klùsjkisjbakker: bakker die bakt met bloem van particulieren
kokasse: kokkin
kommersant: handelaar
kommerse: handel, handelszaak
krioëel: misdienaar
kroeëker: chiropractor
labeur: zware arbeid
lavueier/lavauer: stroper
laveur: zware arbeid
leirepuijke/leirepauke: suisse, kerkbaljuw
lochtink: moestuin
maasen: meid, dienstmeisje
maneuver: ongeschoold arbeider
marsjangdize: koopwaar

't Stond in de Malske Spoeësjje

marsjang: handelaar (soms in negatieve zin gebruikt)
masjer: metselaar
mekanieker: mecanicien
nojasse: naaister
nükaus,-kuijs: droogkuis, stomerij
optieker: opticien
paster: pastoor
peir(d)emieëster: dierenarts
pennelekker: bediende
permeneiñsje: politiewacht
pesjendroeëger: telegrambesteller
pielendroeëjer: apotheker
piosser: werkmán aan de spoorwegen
plakker: stukadoor
poliesje: politie/rijkswacht
polletieker: politicus
portrettentrekker: fotograaf
pree: dag-/weekloon
prosser: paardenslachter
saldoeët: soldaat
scheiresliep: scharen- en messenslijper
schipperasse: schippersvrouw
schoolmieëster: onderwijzer
schoolmistesse: onderwijzeres
schullendekker: dakbezetter
schuurasse: poetsvrouw
sekreteir: (gemeente)secretaris
sjampetter: veldwachter
sjantjee: bouwwerf
sleppendokteur: hemdenmaker
smesse: smidse
smet: hoefsmid
solferfabrieke: lucifersfabriek
spëllewarkasse: kantwerkster
spinesse: spinster, kantklosster
staal: stal

't Kakken goeët veur 't bakken, al es den oven nog zü hieët.

stieënkapper: steenhouwer
stiel: ambacht, beroep, vak
stielemaan: (goede) vakman
strèkasse: strijkster
tannentrekker: tandarts
tantist: tandarts
tonieëlspeeler: toneelacteur
travakken: zware arbeid verrichten
travoo: bouwwerf
tremelen: zeven (graan, meel)
uëgmieëster: oogarts
veloomoeëker: fietsenmaker
voddemarsjang: handelaar in voden of in tweedehandswaren
voejazjuir: handelsreiziger
zef: zeef
zjieëlendroeëjer: touwslager
zjüzje(pee): (vrede)rechter

Werktuigen, materialen en grondstoffen

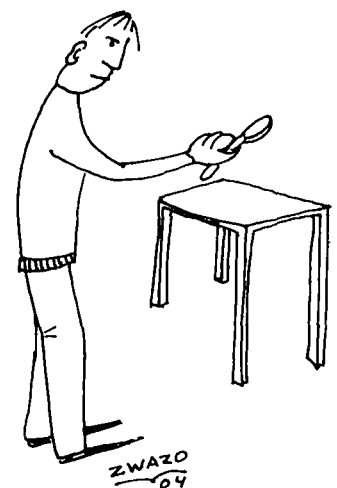
aloeëm: alaaam, gereedschap
aloeëmbak,-zak,-koffer: gereedschapsbak,-zak,-koffer
apparej: apparaat, toestel
baskûl: weegschaal
bieëtel: beitel
boekee, bokee: mei(tak) op de nok, wanneer ruwbouw onder dak is
brewet: kruiwagen
brika(l)jong: steengruis
dabber: motoculteur
dessel, destel: dissel of beslagbijl
deurslag: drevel
djokke: houten draagjuk voor melkemers

ede: eg
extremet: instrument
garieël: teugel, breidel
gravieë: grint
(h)andv^uijze,-vauze: lijmtang
(h)oeënev^uijl: aambeeld
joefer: balk
kabbestrang: kaapstander
kelderv^uijze,-vauze: dommekracht
keper: balk
kerrewoeëgen: kruiwagen
klavette: verbindingspin
kotereir: pook
krabber: hak, schoffel
manivel: zwengel
marmiete: emmer
mes: stalmest
oeëker: aker, emmer
pannekoek of paddestoel: eenpotig stoeltje van de steenhouwer
peirdenoeëgel: hoefnagel
piosse: houweel
polang: takel
rèke: hark
revette: klinknagel
riek: mestvork
s(j)alamoo: soldeerbout
sajette: breiwol
schaerper: (potlood)slijper
schoeëvelinge: houtkrullen
schoeper: cultivator
serzjant: lijmknecht
siggel: sikkell
sloeberschappe: haakvormige schop met lange steel om rioolputten uit te scheppen
smesse: smidse
soudure: soldeersel

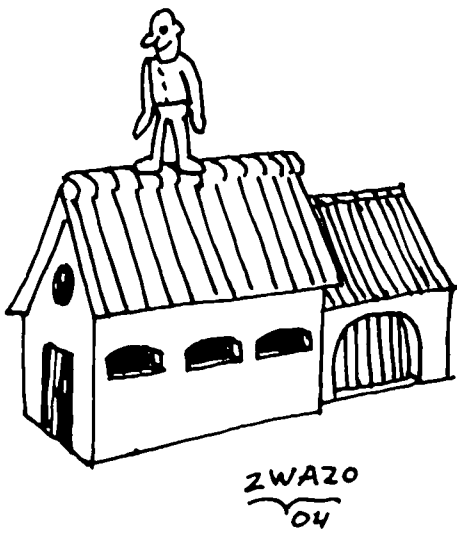
spie: (houten)wig
spoeë(je): spade
sollement: fundering
stellinge: steiger
stepmasjien: naaimachine
travulle: hoefstal
trektange: nijptang
treme: sport (van ladder)
tremel: maalzeef
troefel(schippe): brede schop
^u**uisel:** veerunster of weeghaak
^v**ijze/vauze:** schroef
visgriep: klemtang
zef: zeef
zjieëkstik: beerton
zwong: booromslag

Gezegden en uitdrukkingen die met ambachten, beroepen of arbeid te maken hebben

Man bobine es af: ik ben doodop, ik kan niet meer.
 syn: man p^uijpe/paupe es ^uuit/aut.
d' Aars waerken dag en nacht en de kadeejen pisjen d'er poelekiesj mee: de kinderen verkwisten het (moeizaam) bijeenvergaarde kapitaal van hun ouders.
Züte bruëkisj bakken: vleien, door onderdanigheid in de gunst van iemand trachten te komen.
't Kakken goeët veur 't bakken, al es den oven nog zü hieët: het meest dringende moet eerst gebeuren.
'k Bè der oeën, lèk nen boer on

Zanne lepel afleggen

Op ne goeie staal stoeën

zanne zjibelé: ik ben eraan voor de moeite, ik heb het zitten.
Mè zannen d^uijsel/dausel nor Lessen goeën: teloor gaan, achteruit boeren, failliet gaan
Lutj de boeren mor desken: ik doe niet mee, ik ga mijn eigen gang.
A kent de goden, wordt gezegd van een handelaar die zijn waren duur verkoopt.
 syn.: 't Es nen dieren of 't es nen oeënbidder van 't gaä kalf.
Dadès ieënen mè twieë linker hannen: Iemand die zeer onhandig is.
Doeër hè 'k gieën handeling van: dat weet ik niet goed; daar ben ik niet beslagen in.
't Es mor ne kloefkapper: een klungelaar.
Der bau/b^uij luëpen lèk nen boer op zan kloefen: niet netjes zijn aangekleed.
De kloon authangen: zich gedragen als een clown.
't Es mor ne klusjkiesjbakker: een halve stielman.
Va zan kreuzen lèven: rentenieren.
Zanne lepel afleggen: sterven
E stik in zanne meul'n hein: flink dronken zijn.
Ne klop op zanne meulen kr^uijgen/kraugen: een ferme slag op het hoofd krijgen.
Ne slag van de meulen hein: niet helemaal normaal (meer) zijn; gek

zijn of doen.

Meulekiesj moeëken: dwaas doen.

't Stond in de Malske Spoeësj: daar zal niet veel van waar zijn. (De 'Malske Spoeësj' is een fictief dagblad; men weet bepaalde zaken van horen zeggen.)

De m^eibuëm/maubuëm op tak steken: wanneer bij een nieuwbouw het metselwerk (ruwbouw) beëindigd is, wordt als symbool hiervan een boomtak bovenaan de schouw bevestigd, en krijgen de metselaars (meestal) een bak bier door de eigenaar aangeboden. Syn: boké (boeké) steken.

't En es nog gieën sjieke toebak weird: van zeer geringe waarde.

A verdient geld mè sloeber-schappen: hij verdient hopen geld.

A stoeët op ne goeie staal: wordt gezegd van iemand die niet mager is.

As't wil lukken kalft ne stier: met een mirakel is alles mogelijk, dus onmogelijk.

Goe zan stringe kunnen trekken: nog goed meekunnen.

Zan string' aftrekken: zeer hard werken.

Dat es straffen toebak: dat is zeer moeilijk, dat is zeer sterk.

Dat es gieën p^uijpe/paupe toebak weird of dat es gieën sjieke toebak weird: van generlei waarde.

Dat es anderen toebak (as kanaster): dat is van veel betere kwaliteit.

Toebak kr^uijgen/kraugen: slaag krijgen.

Iemand aftoebakken: iemand afranselen.

Toebak leggen: bij het bolspel zijn bol net achter die van de tegenpartij leggen om op die manier het scoren van punten te beletten. Eng: to back.

Waerken da zan vellen rekken: hard doorwerken. syn: va laveur geen.

E visselken autsmauten/ uitsm^uijten: iemand proberen

Zan bobiene ès af

aan de praat te krijgen, door een andere wetenswaardigheid prijs te geven.

Ajès de voor op: hij is er vandoor (met een andere vrouw), hij is de hort op.

Ze dün goe vürt: het gaat hen voor de wind. Syn: ze boeren goed.

Nódien was 't wiel der af: achteraf was de vriendschap voorbij.

Iemand ne zak opgeen: iemand iets wijs maken.

Lucien VAN SCHOORS

lucvanschoors@skynet.be

Deze woordenlijst is niet af. Het zou ons ten zeerste verheugen mochten wij bruikbare of in onbruik geraakte woorden betreffende dit onderwerp ontvangen. Met speciale dank aan Herman Merckaert, conservator van het werktuigenmuseum " 't Aloam."